

Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Euroopa Liidu rohepööre, mis on algusest peale olnud majanduslikult hukutav ning keskkonnakaitse seisukohast küsitav ideoloogiline ja enesehävituslik poliitika, on jõudnud tupikusse. See poliitika on põhjustanud tootmiskulude ja energiahindade järsu tõusu, ettevõtete sulgemise, töökohtade kadumise ning tööstuse massilise väljarände. Tulemuseks on Eesti ja kogu Euroopa konkurentsivõime järsk langus, mis ohustab meie majanduse jätkusuutlikkust, investeeringuid ja inimeste elatustaset.

Euroopas on juba terve hulk riike avalikult nõudnud heitkogustega kauplemise süsteemi (EU ETS) reformimist või täielikku kaotamist, kuna see mehhanism on osutunud ebaefektiivseks, ülemääraselt bürokraatlikuks ja majandust hävitavaks. Eestil kui väikesel, dünaamilisel ja paindlikul riigil on võimalus ning kohustus astuda kiireid samme oma majanduse päästmiseks. Me peame prioriteediks seadma Eesti ettevõtete, töökohtade ja konkurentsivõime säilimise.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on lõpetada ELi heitkogustega kauplemise süsteemi riiklik jõustamine.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõukohase seadusega muudetakse Atmosfääriõhu kaitse seadust (eelnõu § 1).

Paragrahvi 1 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks AÕKS-i 7. peatüki 1. jagu „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemine“ (§§ 130–170). See hõlmab ETS-i riiklikku raamistikku: definitsioonid, load, tasuta eraldamine, enampakkumised, register, seire, tõendamine, tagastamiskohustus ja karistused.

Paragrahvi 1 punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks AÕKS-i paragrahv 216, milles sätestatakse erandid ühikute tagastamiskohustuse nõude rakendamises.

Paragrahvi 1 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks AÕKS-i paragrahv 220, milles sätestatakse Riikliku järelevalve teistaja kasvuhoonegaaside heitkoguse ühikutega kauplemise registri üle.

Paragrahvi 1 punktiga 4 tunnistatakse kehtetuks AÕKS-i paragrahvid 254¹–254⁶, milles sätestatakse toetuste tagasinõudmise reeglid ning kvoodiühikute kauplemisega seotud sätete kohaldamise reeglid.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei leidu õigusaktides varem kasutamata ega võõrkeelseid termineid.

5. Seaduse mõjud

Eelnõu rakendamisega ei ole ette näha mõju elu- ja looduskeskkonnale, riigi julgeolekule ega välissuhetele. Olulisimad mõjud avalduvad majanduses, ettevõtete konkurentsivõimes ja riigi halduskoormuses.

Majanduslik mõju Eesti ettevõtete (peamiselt energia- ja tööstussektori käitajate) otsene koormus CO₂ kvoodiühikute ostmise, seire- ja tõendamiskohustuse, registrihalduse ning võimalike trahvide näol väheneb **sadade miljonite eurode ulatuses aastas**. See vabastab ettevõtetele vahendeid, mida saab suunata tootmise moderniseerimisse, palgakasvu, uute töökohtade loomisse ja investeringutesse Eestis. Tööstuse konkurentsivõime Euroopa ja globaalsel turul paraneb oluliselt, väheneb oht tootmise väljarändele ning energia hinnad ettevõtetele ja lõpptarbijatele stabiliseeruvad.

Sotsiaalne mõju Säilivad ja tekivad uued töökohad energia-, põlevkivi- ja töötleva tööstuse sektorites. Väheneb töötajate ja perede majanduslik ebakindlus, mis on seni olnud seotud kvoodikulude ja võimalike tehaste sulgemiste ohuga.

Mõju riigiasutustele ja halduskoormusele Keskkonnaamet ja teised riigiasutused vabanevad ETS-i haldus- ja järelevalvekoormusest (load, aruandlus, kontroll, trahvid). See võimaldab suunata ressursse tegelikule keskkonnakaitsele ja muudele prioriteetidele. Halduskoormus ettevõtetele (aruandlus, tõendamine, audiitorid) väheneb samuti oluliselt.

Keskkonnamõju Muudatus ei vähenda keskkonnakaitse taset teistes valdkondades. ETS-i riikliku jõustamise lõpetamine eemaldab moonutatud stiimulid ja annab ettevõtetele vabaduse investeerida just neisse tehnoloogiatesse, mis on majanduslikult otstarbekad ja tegelikult keskkonnasõbralikud – ilma ideoloogilise kvoodisunduseta.

Koondhinnang Eelnõu mõju on ettevõtetele ja Eesti majandusele väga positiivne ning oluline. Lühiajaline riigieelarve tulu vähenemine kvoodimüügist kaalutakse pikaajaliselt üles suurenenud majandusaktiivsuse, maksulaekumiste ja töökohtadega. Tegemist on otsustava sammuga Eesti majanduse päästmiseks ja konkurentsivõime taastamiseks.

Mõju riigieelarvele puudub, kuna seadusemuudatus kaotab ettevõtete kohustuse kvoodiühikuid osta, kuid ei muuda midagi riigipoolse kvoodiühikute müügi osas.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2026

Algatab Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon

09.03.2026

Martin Helme
Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esimees